

učenika može mnogo više doći do izražaja. Međutim, potpunije prikazivanje rezultata rada sa sklopom i ocjena doprinosa njegove upotrebe u nastavi stranog jezika moći će se izvesti tek jednom komparativnom slikom nakon pete godine učenja uz sklop, pa je stoga potrebno daljnje praćenje i rada uz sklop i postignutih rezultata.

Miljenka Demel

MOTIVACIJA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI ZA UČENJE STRANOG JEZIKA

Bez obzira na to kojoj se podjeli motivacije u učenju stranog jezika priklonili — bilo podjeli na makromotivaciju i mikromotivaciju, koje ističu razliku između želje za upoznavanjem stranog jezika u globalu i interesa što ga učenik pokazuje za rad na svakom pojedinom satu nastave, bilo podjeli na instrumentalnu i integrativnu motivaciju, koje razlikuju želju za znanjem stranog jezika, koje treba da posluži postizanju nekog cilja u budućnosti, tj. ostvarenju neke koristi, ili, s druge strane, to znanje treba da omogući suživljavanje i integriranje sa sredinom obično višeg kulturno-ekonomskog nivoa — nijedna od njih ne obuhvaća polaznika predškolskog tečaja, koji počinje učiti strani jezik svakako na nagovor i poticaj nekog starijeg ili bližnjeg, dakle potaknut tuđom motivacijom i ambicijom. Kod njega postoji zdrav interes i želja da upozna sve što je novo i nepoznato, jednako je zanimljiv nastavnik sam, kao što su zanimljiva i sredstva kojima se on služi u nastavi pa, konačno, i sadržaj pouke na svakom pojedinom satu. Koliko mnogo različitih stvari njega istodobno privlači, najbolje pokazuju glasna razmišljanja koja se javljaju na svakom satu. Dijete, koje usred pomno smišljene eksplikacije ili uvježbavanja nove riječi ili rime iznenada osjeti imperativnu potrebu da zapita je li nastavnik primijetio njegove nove cipele, nikako ne bagatelizira napor nastavnika. Ono tog napora jednostavno nije svjesno. Obično je jedino svjesno činjenice da se ovdje vrši agresija na već stečene navike u vezi sa sporazumijevanjem, što svakako treba primiti s rezervom. Mali učenik, koji na prvom satu nastave tvrdi da ono što ga nastavnik pokušava učiti nije strani jezik, pokazuje hrabrost kojom bi se ponosio kad bi se je u svom kasnijem školovanju mogao sjetiti. On isto tako pokazuje otvorenost i iskrenost samo toj, školskim sistemom neiskvarenoj, dobi, a to je nastavniku vrijedan putokaz. Onome koji počinje raditi s tako malom djecom, postaje ubrzo jasno da svoje satove neće planirati on sam, nego isto tako i njegovi učenici, i to u priličnoj mjeri. Svi se mi možemo sjetiti satova koji su bili tako lijepi i pomno planirani, a otišli su nekim svojim tokom i završili gdje mi nismo predvidjeli, i to zaslugom naših malih polaznika. Etiketa »nepredvidivi« često se lijepi učenicima u predškolskom tečaju stranog jezika i svakako podupire izneseno zapažanje. Premda je nepredvidivost reakcija djeteta nepobitna činjenica koja ne ohrabruje, postoji u djeteta kvaliteta koja je daleko nadvla-

dava, a to je želja za stjecanjem novih znanja i vještina i velika, velika količina nekanalizirane energije. Nastavnik mora biti spreman na priličan fizički napor i ne štedjeti ni noge, ni ruke, ni glasnice. Sva ukočenost i ozbiljnost koja ulijeva strahopoštovanje mladim teenagerima kod male djece ne nailazi ni na kakav odjek. Glasna pitanja na polovini sata: »Koliko je sati?«, »Idemo li već?« i polukružno opisivanje zamišljenih polukružnica po površini klupe jasno pokazuju — ne da su đaci neodgojeni i nedisciplinirani, nego da više nisu motivirani. Koncentracija u toj dobi traje, naime, vrlo kratko, svega nekoliko minuta, a zatim nema te sile, ni ruke, ni vike koja će zadržati pažnju na istoj aktivnosti. Potrebno je varirati, stalno mijenjati, domišljati se i stvarati da bi se interes djeteta zadržao na onom zavidnom nivou, na kom je bio na početku pouke ili nastavnog sata.

S druge strane, velika je prednost i olakšica u tom radu spremnost i žar s kojim se djeca upuštaju u svaku novu aktivnost. Ona s lakoćom ponavljaju i oponašaju glasove novog fonetskog sustava. S voljom će besmisleno brojalicu ponavljati bezbroj puta, jer je njezin sadržaj za njih jasniji i nedvosmisleniji nego za nastavnika: to je ćučanj na kraju ili izbor jednog od njih za neku novu igru. Njima je prijevod pojedine riječi na materinji jezik eventualno peta, a nikako ne prva misao, posebno kad je slika tu da olakša razumijevanje. Njihovo je pamćenje svježije, nema zaboravljanja, pjesmicu koju su naučili na početku godine znat će jednako na kraju, iako je poslije nje došao velik broj drugih igara i pjesama. Velika pomoć u radu s djecom i u održavanju njihova interesa i veselja jesu igre i natjecanja, kojih se djeca nikad ne zasite. Spremna su tada na svaki napor ako on osigurava sudjelovanje i možda pobjedu. Tu su sva sredstva dobra ako nas približavaju cilju. Dječak, koji je sudjelujući u igri u kojoj su učenici jedan drugome zapovijedali što da rade, stalno govorio »lok«, misleći »drink«, dobro ilustrira tu tvrdnju. On je, dakle, uložio velik napor da se sjeti nečeg što nije govor roditelja, a znači »piti«, samo mu je *lokati* palo na pamet prije onog pravog oblika, i to pravilno skraćeno na mjeru engleskog glagola. Proces prevrtanja po pamćenju katkad traje i dulje i urodi još originalnijim plodom. No svakako je potrebno pričekati, dati priliku i, naravno, pohvaliti rezultat, a ne misliti kako se samo po sebi razumije da učenik zna, no čudno je kad to kópanje u glavi ništa ne iznese na površinu. Mi svi veoma štedimo s pohvalama, a zaboravljamo kako su i nama samima drage, pa kako ne bi bile tek djetetu, napose kad su neosnovane. Ta tvrdnja nije pretjerana. Šutljiva, zatvorena i bojažljiva djeca, nakon uzastopnih pohvala sigurnije, glasnije i točnije progovaraju. Učenik koji je na nizu sati sjedio sasvim pasivan i povučen u sebe kao da je čekao moju neosnovanu, zabunom izrečenu pohvalu, da bi nam svima pokazao koliko je već mnogo naučio i kako bez teškoća uči. Bio je potreban taj ključ da otvori vrata iza kojih je sve to bilo nago-milano. Njegovom je samopouzdanju nedostajao baš taj mali poticaj. Osim toga što su iskrena i vrlo aktivna, djeca su i vrlo vjerna publika. Ona vrlo rijetko izostaju sa satova, roditelji mi često pričaju da moraju biti spremni na provalu plača ako nisu u mogućnosti da dijete odvedu na sat engleskoga. Tu svakako postoji dosta laske, no ostaje činjenica da malo koji polaznik neobvezatnog tečaja stranog jezika pokazuje takvu ustrajnost, premda ona nije zapravo nikako nagrađena. Nema ni većih primanja na radnom mjestu, ni bolje ocjene u školi, kao što je to slučaj kod polaznika tečajeva za odrasle i učenika osnovnih i srednjih škola. Bez obzira na to znali naši mali đaci praktičnu korist jezika koji uče ili ne (što je vjerojatnije), volja s kojom dolaze na satove velika je satisfakcija za nastavnika. Oni koji su s djecom te dobi radili i zapam-

tili samo satove na kojima se jedino njihov glas nije čuo, propustili su vidjeti velike mogućnosti koje pruža rad s malim učenicima. Smetnuli su s uma činjenicu da u razredu imaju učenike koji su odsad nadalje njima prepušteni neobrađeni materijal, koji tek treba da dobije oblik. Oni svog nastavnika nemaju s kime uspoređivati ni mjeriti, što je slatka razbibriga većim đacima. Vi ste oni prema kojima će njihovi budući nastavnici biti vrednovani. Vi ste njihov prvi susret s učionicom, školom, nastavom, učenjem, njihov vodič u nova znanja, njihov ključ za neotvorena vrata. Vi ćete im pokazati kakva je pustolovina učenja, kakva je radost znanje, naravno, ako ste sami još uvijek uvjereni u to.

Višnja Kostrenčić i dr.

O MOTIVACIJI ODRASLIH

I

Psiholozi nazivaju motivacijom sve ono što nas potiče na neku aktivnost, bilo da poticaji dolaze izvana ili su pak plod unutrašnjih psihičkih tokova.

U svakoj ljudskoj djelatnosti, a napose u svakom toku učenja, motivacija je jedan od glavnih činilaca uspjeha. Kad se pak govori o odraslima, koji žele naučiti neki strani jezik, može se slobodno reći da je njihova motiviranost gotovo i najvažniji činilac.

Govoreći o motivaciji naših studenata, spomenuli bismo i činjenicu da već dvadeset i četiri godine većina naših studenata radi u ritmu od tri sata tjedno, u toku pet mjeseci, dok ne završe jedan stupanj nastave, ili dvije godine, ako su početnici i žele završiti sva četiri stupnja nastave u Centru.

Oko tisuću studenata upisuje se, u prosjeku, svaki semestar u Centar, želeći u prvom redu naučiti »govorni« strani jezik. Nismo dosad radili točne analize o dobi, spolu i obrazovnoj razini naših studenata, ali iz podataka koje imamo vidi se da je većina njih, od početka rada Centra do danas, u dobi od dvadeset do četrdeset i pet godina.

Također na osnovi godišnjih izvještaja o našem radu i na osnovi kartoteke studenata, koja se redovito vodi, a ne na temelju posebnih istraživanja, rekli bismo da je u prosjeku bilo i jest oko 60% studenata muškog, a oko 40% ženskog spola.

Većina naših studenata ima višu i visoku stručnu spremu, bar završen I stupanj visokoškolske nastave, jedan dio srednju, a vrlo malo njih samo nižu. To se sve odnosi na naše redovite grupe.

Vrlo je raznolika razina u našim specijaliziranim grupama, gdje je većina studenata katkad samo s višom, a ponekad samo s nižom stručnom spremom. U načelu u specijaliziranim grupama dob je studenata između trideset pet i četrdeset šest godina. Također je većina, uglavnom, muškog spola.

Pad broja studenata u prosjeku kreće se od 15 do 30% u toku jednog semestra.